

UPPSALA
UNIVERSITET

Vem ansvarar för de mänskliga rättigheterna?

Patrik Bremdal
Docent i konstitutionell rätt
Uppsala universitet

Att leda och styra för ett jämlikt Västerbotten
25 mars 2022

Vad är mänskliga rättigheter?

Vad är mänskliga rättigheter?

- **Människovärdesprincipen som en moralisk princip med rättslig innebörd**
- **Inom en demokrati – krav på lika respekt och hänsyn**
- **Förbud mot diskriminering**

Vad är mänskliga rättigheter?

- **Universella och allmängiltiga**
- **Odelbara och beroende av varandra**
- **Icke-hierarkiska**
- **Icke-diskriminering**
- **Staters överenskommelser**

Vem ansvarar för mänskliga rättigheter?

- **Mänskliga rättigheter är folkrätt vilket betyder...**
- **... att det är stater som är utgångspunkten**
- **... att det är stater som är bärare av skyldigheter som följer av mänskliga rättigheter**
- **... att stater hålls ansvariga för brott mot mänskliga rättigheter**

Vem är staten?

- Regeringen
- Statliga myndigheter
- Statligt anställda
- Kommuner och regioner
- Anställda vid kommuner och regioner
- Alla andra som representerar det allmänna

Vad har staten för ansvar?

- **Respektera**

- Att "hålla sig borta" – negativa förpliktelser
 - T ex att låta bli att kränka personers privatliv

- **Skydda**

- Att "agera" för att skydda – positiva förpliktelser
 - Skydda enskilda från enskilda – genom att vidta förebyggande åtgärder
 - Att agera vid vetskap – t ex om ett barn far illa

- **Fullgöra**

- Att "se till att rättigheter uppfylls" – positiva förpliktelser
 - Att inte förbli passiv om rättigheter kränks – t ex vid bristande tillgänglighet

Vad innebär ansvaret vid en kränkning av staten?

- **Upphöra**

- Att säkerställa att en pågående kränkning av någons rättigheter upphör

- **Ersätta**

- Att kompensera den vars rättigheter blivit kränkta - skadestånd

- **Säkerställa**

- Att vidta åtgärder som innebär att kränkningen inte uppstår på nytt

Vad innebär ansvaret vid en kränkning av andra enskilda?

- **Prevention**

- Att vidta rimliga och lämpliga åtgärder för att förhindra att någons rättigheter kränks

- **Utreda**

- Om "staten" får kännedom om en eventuell kränkning uppstår en utredningsplikt.

- **Straffa och ersätta**

- Skyldighet att straffa den som kränker annans rättigheter och ersätta den vars rättigheter kränkts

Case att fundera på under pausen

- **Digitalt besökscenter – avskaffa fysisk reception**
- **Åtgärder vid demensboende – För att hindra personer från att skada sig själva**
- **Välja läkare – utifrån kön, etniskt bakgrund, mm**
- **Ställa krav för stöd – som inte framgår i regelverk**
- **Pandemin – vilka åtgärder är proportionerliga**
- **Politiker vs tjänstepersoner – vem har sista ordet?**

Mänskliga rättigheter vs legala rättigheter

- **Legala rättigheter**
 - En lagstadgad rätt till något, t ex försörjningsstöd eller LSS
 - En legal rättighet kan vara ett verktyg för att uppfylla mänskliga rättigheter.
- **Viktigt att ha med sig förhållandet mellan de legala rättigheterna och de mänskliga rättigheterna**

Att ta med sig

- **Alla i det allmänna ansvarar för mänskliga rättigheter**
- **Skyldighet att agera vid vetenskap**
- **Skyldighet att arbeta systematiskt**
- **Mänskliga rättigheter finns med i alla situationer – från beslutsfattande till bemötande**

UPPSALA UNIVERSITET

